

Täysistunto

Torstai 28.11.2024 klo 16.01—17.55

3. Hallituksen vuosikertomus 2023

Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion vuoden 2023 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta

Kertomus K 2/2024 vp

Kertomus K 18/2024 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 9/2024 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 9/2024 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.02 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuksen perusteella valtion tilinpäätös vuodelta 23 on laadittu sitä koskevien säännösten mukaisesti. Tarkastusviraston havaintoihin reagoidaan hallinnossa hyvin, ja viraston havaitsemat virheet pyritään korjaamaan jo tilikauden aikana ennen tilinpäätöksen hyväksymistä ja tilintarkastuskertomuksen antamista.

Valtion taloushallinnon prosesseista ja matkustusohjeistuksesta: Valiokunta käsitteli vuonna 21 hyvän hallinnon periaatteiden toteutumista valtion taloushallinnon prosesseissa sekä virkamatkustuksessa. Mietinnön pohjalta eduskunta hyväksyi kaksi lausumaa, jotka koskevat niin sanotun yksi yli yhden -periaatteen toteutumista valtionhallinnossa sekä valtion matkustusohjeistusta ja sen noudattamisen valvontaa. Valiokunta kiinnittää tässä mietinnössään huomiota siihen, että aika ajoin julkisuuteen tulee tietoja valtionhallinnossa ilmenneistä valtion varojen väärinkäytöksistä. Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 16 §:n mukaan valtion viranomaisen on ilmoitettava viipymättä sen hoitamiin tai vastattavina oleviin varoihin tai omaisuuteen kohdistuneesta väärinkäytöksestä tarkastusvirastolle. Ilmoituksia tarkastusvirastolle tehdään kuitenkin hyvin vähän. Valiokunta korostaa, että ilmoitusvelvollisuutta tulee noudattaa. Ilmoitus tulee myös tehdä viipymättä asian tul-tua tietoon, eikä asiassa saa jäädä odottamaan poliisitutkinnan tulosta, syyttäjän ratkaisua tai tuomioistuimen päätöstä.

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus: Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus Palkeet tuottaa valtion virastoille ja laitoksille talous- ja henkilöstöhallinnon palveluita. Palkeet tuo tehtävänsä mukaisesti esiin havaitsemansa puutteet ja muistuttaa virastoja hyvän hallinnon periaatteiden noudattamisesta. Palkeilla ei kuitenkaan ole toimivaltaa estää säännösten vastaisten menojen maksamista vastoin asianosai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2024 vp

sen viraston päätöstä maksusta. Valiokunta katsoo, että valtion taloushallintoa ohjaavien tahojen eli valtiovarainministeriön ja Valtiokonttorin yhteistyötä Palkeiden kanssa tulisi edelleen tiivistää, jotta havaittuihin epäkohtiin ja epäyhtenäisiin käytäntöihin voidaan puuttua viipymättä. Valiokunta pitää tärkeänä, että valtiovarainministeriö selvittää, millä edellytyksillä Palkeiden asemaa voidaan vahvistaa.

Elintarvikemarkkinavaltuutetun toiminta: Tätä mietintöä valmistellessaan valiokunta on perehtynyt Ruokaviraston yhteydessä toimivan itsenäisen ja riippumattoman elintarvikemarkkinavaltuutetun toiminnassa vuosina 21—23 havaittuihin epäkohtiin. Asian selvittämistä ja väärinkäytöksiin puuttumista on valiokunnan tietojen mukaan vaikeuttanut merkittävästi se, ettei Ruokavirastolla ole työnantajan asemaa suhteessa valtuutettuun. Ruokavirasto oli selvityksensä aikana yhteydessä myös Valtiontalouden tarkastusvirastoon. Ruokavirasto kokee, että se ei saanut asian selvittämisessä riittävästi apua ja tukea maa- ja metsätalousministeriöstä eikä tarkastusvirastosta. Valiokunta katsoo, että tarkastusviraston roolin tulee olla selkeä ja sen tulee reagoida sille ilmoitettuihin epäkohtiin. Asetusta elintarvikemarkkinavaltuutetun toimistosta on sittemmin päivitetty, ja elintarvikemarkkinavaltuutetun tulee noudattaa toiminnan ja talouden suunnittelussa ja raportoinnissa Ruokaviraston ohjeita ja aikatauluja. Valiokunta pitää täsmennystä erittäin tarpeellisena.

Tässä yhteydessä valiokunta toteaa myös, että se pitää valitettavana tilannetta, johon Ruokavirastossa jouduttiin sen yrittäessä selvittää havaitsemiaan väärinkäytöksiä ja puuttua niihin. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta katsoo, että erillisviranomaisen toiminta tulee rinnastaa valtion virastojen toimintaan myös viranomaisen johtajan osalta. Erityisesti kokonaan uuden viranomaisen tai viranomaistoiminnan ollessa kyseessä on tarpeen entistä tarkemmin kiinnittää huomiota siihen, että toiminnanohjaus- ja valvontaprosessit toimivat toiminnan perustamisesta lähtien eikä katvealueita pääse jäämään minkään toiminnan osalta.

Valiokunnan saamien selvitysten mukaan taloushallinnon prosessit ja kontrollit on valtionhallinnossa järjestetty noudattaen voimassa olevaa ohjeistusta. Sisäisen valvonnan järjestämisessä on kuitenkin edelleen kehittämistarpeita. Taloushallinnon prosesseihin sisältyvät kontrollit eivät saa olla muodollisuus, vaan niiden tulee olla aitoja. Valiokunta korostaa, että toimijoiden tulee tunnistaa vastuunsa ja roolinsa epäkohtien ilmetessä ja myös ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin.

Valtion matkustusohjeistuksesta:

Valtion virkamatkustuksen ohjaus on hajautunut usealle eri toimijalle, ja sen seurauksena ohjeistusta annetaan usealta eri taholta. Ohjeistuksen, sääntöjen ja toimintatapojen runsas määrä ja osittainen päällekkäisyys saattavat vaikeuttaa tiedon löytämistä ja hahmottamista. Tämä korostaa tarvetta edelleen kiinnittää huomiota valtionhallinnon matkustukseen liittyvän ohjeistuksen yhdenmukaisuuteen.

Valiokunta on mietinnössään vuonna 21 edellyttänyt kokonaisarviointia siitä, tuoko virkamiehelle annettu suositus tehdä henkilökohtainen kanta-asiakkuussopimus lentoyhtiön kanssa valtion virkamatkustukseen riittäviä taloudellisia tai muita olennaisia hyötyjä, jotta sen säilyttäminen tiedossa olevista ongelmista huolimatta olisi jatkossakin perusteltua. Valtiokonttori on tehnyt selvityksen valtion virkamatkustamisen volyyymeista ja taloudellisista sekä muista hyödyistä lentoyhtiöiden kanta-asiakkuussopimuksissa. Selvityksen mukaan erityisesti paljon matkustavat hyötyvät kanta-asiakkuudesta matkustuksen sujuvuuteen liittyen. Etujen käytön valvonnan haasteellisuus liittyy kanta-asiakasohjelmien sääntöihin, ei valtion ohjeistukseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2024 vp

Valiokunta pitää kanta-asiakasohjelmien hyödyistä laadittua selvitystä riittävänä sekä etuohjelmia perusteltuina ja katsoo, että valtion virkamatkustamista koskeva lausuma on tältä osin toteutunut. Toimenpiteitä valtionhallinnon matkustamiseen liittyvän ohjeistuksen selkeyttämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi tulee edelleen jatkaa, ja valiokunta ehdottaa tästä kannanottoa eduskunnan hyväksyttäväksi.

Asuntopolitiikan kehittämiskohteet: Valiokunta tarkastelee tässä mietinnössään vuonna 2018 antamansa asuntopolitiikan kehittämiskohteita käsitelleen mietinnön perusteella vielä voimassa olevien kannanottokehtien toteutumista. Kannanottokehdot käsittelevät valtion tukemaa ARA-asuntotuotantoa, Valtion asuntorahaston roolia ja asumistukijärjestelmän kehittämistä.

Valtion tukema asuntotuotanto: Vuonna 2018 eduskunta edellytti, että kohtuuhintaista valtion tukemaa vuokra-asuntotuotantoa lisätään pääkaupunkiseudulla ja niillä kasvavilla seuduilla, joilla vuokra-asunnoista on kysyntää pitkällä tähtäyksellä. Julkisesti tuetussa asuntorakentamisessa on perusteltua huomioida suhdannetekijät siten, että matalasuhdanteessa julkista rakentamista voidaan lisätä. Valiokunta katsoo, että kannanotto on toteutunut, koska ARA-asuntotuotanto on painottunut pääkaupunkiseudulle ja muihin kasvukeskuksiin ja suhdannetekijät huomioiden aiempaa paremmin.

Valtion asuntorahaston asemasta: Valtion talousarvion ulkopuolisen Valtion asuntorahaston toiminnan tarkoituksena on täydentää vapaarahoitteista asuntotuotantoa valtion tukemalla asuntotuotannolla. Asuntorahastosta muun muassa maksetaan korkotuet lainoille, jotka rahoituslaitokset ovat myöntäneet valtion tukemaan asuntotuotantoon ja perusparantamiseen. Tulonsa rahasto saa vanhojen niin sanottujen aravalainojen koroista ja lyhennyksistä sekä erilaisiin valtioneuvoksiin liittyvistä takausmaksuista. Jo pitkään on ollut tiedossa, että ilman uusia tulonlähteitä asuntorahaston kassa ehtyy tulevaisuudessa aravalainakannan pienentyessä. Toteutuskelpoista mallia korvaavista tulonlähteistä ei ole löytynyt.

Lopuksi totean valiokunnan päätösehdotukset:

Tarkastusvaliokunnan päätösehdotus: eduskunta hyväksyy kannanoton kertomusten K 2 ja K 18/24 johdosta.

Valiokunnan kannanottoehdotus:

1) ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon sekä tähän mietintöön että sen liitteinä oleviin erikoisvaliokuntien lausuntoihin sisältyvät eduskunnan aiempia lausumia ja muita seikkoja koskevat kannanotot.”

2) ”Eduskunta edellyttää, että hallitus jatkaa toimenpiteitä valtionhallinnon matkustamiseen liittyvän ohjeistuksen selkeyttämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi. Ohjauksen ja neuvonnan riittävydestä sekä ohjeistuksen noudattamisen valvonnasta tulee myös huolehtia.”

3) ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, kuinka työntekijän oleskelulupien käsittelyprosessia tulisi kehittää ulkoasiainhallinnossa, jotta ajan saanti tunnistautumiseen nopeutuisi ja siihen menevä aika olisi ennakoitavissa.”

4) ”Eduskunta edellyttää, että hallitus kokonaisvaltaisesti selvittää yksityisellä alueella tapahtuvan pysäköinnin ja pysäköinninvalvonnan oikeustilaa ja sääntelytarpeita sekä ryhtyy selvityksen perusteella toimenpiteisiin tarvittavien lainsäädäntömuutosten valmistelemiseksi ja hallituksen esityksen antamiseksi eduskunnalle.” — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2024 vp

17.11 Juha Hänninen kok: Arvoisa herra puhemies! Muutamia havaintoja ja kommentteja otsikon aiheesta. — Valtion vuoden 2023 tilinpäätöksen tarkastuksesta saadut havainnot herättävät vakavaa pohdintaa taloushallintomme tilasta ja valvontajärjestelyistä. Vaikka tarkastusvirasto toteaa tilinpäätöksen olevan säännösten mukainen, on huolestuttavaa, että kielteisiä laillisuuskannanottoja annettiin useammalle kirjanpitoyksikölle kuin aikaisempina vuosina. Kielteiset laillisuuskannanotot ovat aina vakava asia, koska ne osoittavat puutteita kyseisen viraston tai yksikön taloudenhoidossa ja voivat heikentää luottamusta valtionhallinnon toimintaan. Tämä kehitys vaatii meiltä toimia taloudenhoidon laillisuuden ja läpinäkyvyyden varmistamiseksi. Hallinnon sisäiset tarkastukset ja valvontamekanismit toimivat osin hyvin, mutta raportti nosti esiin tarpeen niiden vahvistamiseen.

Myös yksi yli yhden -periaatteen kattava toteutuminen on yhä puutteellista. Periaatteen mukaan tarkastushavainnot toimitetaan suoraan toimivan johdon yli organisaation hallitukselle ja tarkastusvaliokunnalle. Tämän periaatteen noudattaminen varmistaa osaltaan sisäisen tarkastuksen riippumattomuuden. Erityisenä haasteena ovat tilanteet, joissa ylimmän johdon valvonta jää epäselväksi.

Arvoisa puhemies! Julkinen talous tarvitsee vahvaa luottamusta. Jokaisen virkamiehen ja päättäjän vastuulla on edistää hyvää hallintotapaa. Taloudenhoidossa ei ole varaa harmaisiin alueisiin, virheet ja epäselvyydet on korjattava viipymättä. Valvontamekanismien aukot on paikattava. Ne on paikattava kuitenkin niin, että valvonnan kustannukset ja hyöty ovat tasapainossa — liian raskas valvonta voi haitata käytännön toimintaa, kun taas riittämätön valvonta voi johtaa luottamuksen menettämiseen.

Kiitän valiokuntaa huolellisesta työstä ja painotan, että eduskunnan on tuettava kaikkia toimia, joilla valvontaa ja valtion rahankäytön tehokkuutta kehitetään. Näin turvaamme taloudellisen vakauden ja kansalaisten luottamuksen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

17.15 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Olemme täällä nyt käsittelemässä tarkastusvaliokunnan mietintöä hallituksen vuodesta 23. Se sisältää kyllä myös sisäministeriön hallinnonalaan kuuluvia kysymyksiä, mutta en aio nyt puhua niistä. Minun on nostettava tässä kohtaa esiin pakolaiskiintiön kohdentaminen, sillä se ei tule muutoin eduskunnan käsittelyyn. Tämä asia on nostettava esiin tässä salissa, sillä se on merkittävä yhdenvertaisuuskysymys. Nostan kysymyksen esiin nyt, sillä vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä on jo aiemmin herännyt epäluottamus ministeri Rantasen toimintaa kohtaan siitä huolimatta, että valtioneuvoston yleisistunto teki tänään päätöksen viime vuoden pakolaiskiintiön kohdentamisen mukaisesti.

Arvoisa puhemies! On erittäin vakava asia, että mediaan tulleiden ja sisäministeriön sittemmin itsekin julkaisemien asiakirjojen mukaan sisäministeriön poliittinen johto on halunnut suosia kristittyjä pakolaisia pakolaiskiintiötä täyttäessään. Kristityt ilmoitettiin yksiselitteisesti poliittisen johdon toiveena pakolaiskiintiövirkamiestyöryhmän kokouksessa esitetyssä diassa elokuussa. Kristittyjen painottaminen näkyi sisäministeriön pyrkimyksessä valikoida pakolaisten lähtömaita. Sisäministeri Rantanen halusi painottaa venezuelalaisten pakolaisten valitsemista, vaikka ulkoministeriön ja UNHCR:n mukaan juuri heidän vastaanottamiselleen ei ollut erityistä tarvetta. UNHCR:n esitys kiintiön kohdentamisesta kääntyi poliittisen johdon toimesta pääläelleen, kun afganistanilaisten ja syyrialaisien pakolaisten tilalle oli nostettu venezuelalaisia ja kongolaisia pakolaisia — Venezuela ja Kon-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2024 vp

go ovat kristittyjä maita. Sisäministeri Rantanen toivoi jopa luopumista hätätapauskiintiöstä ja UNHCR:n hätäevakuointimekanismin ETM:n kautta tulevista pakolaisista, jotta heidän tilalleen voitaisiin valita venezuelalaisia pakolaisia.

Nämä ovat aktiivisia toimia, joilla on pyritty vaikuttamaan päätöksiin ja virkamiesten toimintaan. On selvää, että perustuslaki ja yhdenvertaisuuslaki kieltävät syrjinnän uskonnon perusteella. Ministerit eivät voi toimia virassaan lainvastaisesti. Yhdenvertaisuusvaltuutetulle onkin syntynyt vahva oletus siitä, että ministeriön poliittinen johto on syyllistynyt perustuslaissa kiellettyyn syrjintään uskonnon perusteella. Selvitys jatkuu. Myös oikeuskanslerilla on pakolaiskiintiön valintaprosessiin liittyvä asia vireillä.

Arvoisa puhemies! Julki tulleista asiakirjoista ja lukuisista pyynnöistä ja kysymyksistä huolimatta sisäministeri Rantanen on toistuvasti kieltänyt julkisuudessa toimineensa syrjivästi. Uskottavaa selvitystä kokonaisuudesta emme ole vielä kukaan saaneet.

Arvoisa puhemies! Tilanteen poikkeuksellisuutta kuvaa se, että pääministeri Orpo on joutunut puuttumaan sisäministerin vastuulle kuuluvan pakolaiskiintiön valmisteluun. Sisäministeriö aloitti pääministerin pyynnöstä uuden valmistelun, jonka päätösesitys vietiin aiemmasta käytännöstä poiketen valtioneuvoston yleisistuntoon, jota pääministeri puheenjohtaa. Pakolaiskiintiön syrjivä kohdennus on sen julki tuleminen jälkeen saatu korjattua pääministerin aloittamassa uudessa valmistelussa. Se ei kuitenkaan muuta sisäministerin vastuulla olleen valmistelun ongelmia ja sisäministerin antamia lausuntoja. Perjantaina annettu selvitys ei ole millään tavalla riittävä eikä uskottava.

Arvoisa puhemies! Ministerin tulee olla rehelliseksi ja taitavaksi tunnettu Suomen kansalainen. Vaikuttaa siltä, että sisäministeri ei ole ollut rehellinen sanoessaan, ettei uskonto ole ollut pakolaiskiintiön kohdentamisperusteena valmisteluvaiheessa. Siksi ehdotan, että ministeri Rantanen ei nauti eduskunnan luottamusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen, olkaa hyvä.

17.19 Jorma Piisinen ps: Arvoisa puhemies! Nostan puheenvuorossani esille asuntotuotannon suhdannevaihtelut ja valtion tukeman asuntotuotannon roolin kokonaistuotannosta. — Tarkastusvaliokunnan mietinnössä 9/2024 on tarkasteltu ansiokkaasti asuntotuotantoa 2000-luvulla. Mietinnön liitteenä olevasta taulukosta voi havaita, että vuoteen 2015 saakka asuntojen kokonaistuotanto vaihteli 27 000:n ja 33 000:n välillä vuosittain. Sen jälkeen tapahtui selvää kasvua, ja kokonaistuotanto ponnahti merkittävästi saavuttaen huippunsa vuonna 2021, jolloin rakennettiin lähes 50 000 asuntoa. Vuosina 2015—2021 ARA-tuotanto pysyi voimakkaasta vapaarahoitteisen tuotannon lisäyksestä huolimatta kaikkina vuosina noin 8 000—9 000 asunnon vuosituotannossa. Laskevien ja nollakorkojen aikana, kun vapaarahoitteinen asuntotuotanto jo ylikuumeni, ARA-tuotanto ei reagoinut suhdanteita vastaan, vaan tukemista jatkettiin entiseen tapaan.

Julkisesti tuetun asuntotuotannon tulisi pyrkiä tasaamaan suhdannevaihteluja ja esimerkiksi ylikuumenemistilanteessa vähentää omaa rooliaan markkinoilla. Samoin matalasuhdanteessa, kun toimijoilla on kapasiteettia vapaana, tulisi tuettua rakentamista lisää. Olipa tuetun rakentamisen hallinnollinen järjestely tulevana vuosina mikä hyvänsä, tulisi markkinaa seurata tarkemmin ja noudattaa edellä kerrottua periaatetta.

Arvoisa puhemies! Tässä hengessä olen mietinnön näkemyksen ”suhdannetekijät huomioidaan aiempaa paremmin” kanssa täysin samaa mieltä. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Diarra, olkaa hyvä.

17.21 **Fatim Diarra vihr:** Kiitos, arvoisa puhemies! Suomi ei ole maa, joka kääntää selkänsä apua tarvitseville uskonnon perusteella. Ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta siitä, mihin uskontokuntaan he kuuluvat tai eivät kuulu. Ilmi tulleiden tapahtumien valossa vaikuttaa vahvasti siltä, että tästä syrjimättömyyden periaatteesta ei ole pidetty kiinni valmisteluvaiheessa. Viime perjantaina saatu selvitys ei ole riittävä ja jättää aivan liian monta kysymystä edelleen auki. Millä periaatteilla toimitaan? Onko syrjimättömyys aidosti sisäministeriössä periaate, vai onko kysymys sanahelinästä, mitä sanotaan juhlapuheissa?

Tämän vuoksi kannatan edustaja Koskelan tekemää esitystä siitä, että eduskunta toteaa, ettei ministeri Rantanen nauti eduskunnan luottamusta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Päivi Räsänen, olkaa hyvä.

17.22 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa herra puhemies! Tässä edustaja Minja Koskela nosti esiin sisäministeri Rantasen toiminnan, vaikka se ei nyt suoraan liity tähän tarkastuskertomukseen, mutta haluan omalta osaltani puolustaa ministeri Rantasta.

Tiedättekö, edustaja Koskela, sitä, että kristityt ovat maailman vainotuin uskonnollinen ryhmä? Kristittyihin kohdistunut uskonnollinen väkivalta on lisääntynyt maailmanlaajuisesti esimerkiksi Lähi-idässä, Afrikassa, laajasti islamilaisessa maailmassa, myös Kiinassa ja Intiassa. Tämän vuoden aikana esimerkiksi Nigeriassa väkivaltaisuuDET ovat lisääntyneet, yli 4 000 ihmistä on tapettu ja 750 kirkkoa on tuhottu. Pidän aivan oikeana enkä millään tavalla syrjivänä sitä, että pakolaispolitiikassa otetaan huomioon myös kotimaassaan vainotut kristityt, joiden kohdalla on myös se etu, että he jakavat meidän yhteiskuntamme perusarvot ja sen vuoksi myös sopeutuvat hyvin suomalaiseen yhteiskuntaan. Tässä sisäministeriin kohdistuneessa arvostelussa ei ole ymmärretty tätä, vaikka myös hallitusohjelmassa todetaan, että kiintiöpakolaisiin kohdistuvaa valikointia kohdistetaan juuri näihin omassa maassaan vainottuihin vähemmistöihin.

Voin teille kertoa, että kyllä nämä seikat huomioitiin myös silloin, kun itse toimin sisäministerinä tätä valintaa suorittamassa. UNHCR:n ehdotus valikoinniksi on vain ehdotus. Se ei sido valtioita, jotka voivat sitten ottaa muitakin seikkoja huomioon, muun muassa sen, millä tavoin oletetaan, että pakolaiset sopeutuvat yhteiskuntaan. Ja sitten on myös huomioitava, että maailmalla on kymmeniä miljoonia pakolaisia ja emme me heitä kaikkia ota. Joka tapauksessa tätä valikointia tehdään, eikä siinä ole kysymys syrjinnästä.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi vielä haluan kiittää myös tarkastusvaliokuntaa ja valiokunnan puheenjohtajaa ja esimerkiksi tätä pontta, kannanottoehdotusta, jossa edellytetään hallituksen selvittävän, millä tavoin työntekijöiden oleskelulupien käsittelyprosessia tulisi kehittää ulkoasiainhallinnossa, jotta ajan saanti tunnistautumiseen nopeutuisi ja siihen menevä aika olisi ennakoitavissa. Tämä on mielestäni yksi juuri niitä oikeita toimia, joilla voidaan estää syrjintää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Totean varmuuden vuoksi, että käsittelyssä on Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion vuoden 2023 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta, enkä aio avata debattia. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2024 vp

17.26 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitän tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja Johanna Ojala-Niemelää asian hyvästä esittelystä. — Tarkastusvaliokunnan varapuheenjohtajana haluan kuitenkin nostaa esille vielä tämän yksi yli yhden -periaatteen: On erittäin tärkeää, että yksi yli yhden -periaatetta noudatetaan, ettei tulisi enää sellaista tilannetta, mikä oli esimerkiksi VTV:n pääjohtajan osalta esillä. Pääjohtajan yläpuolella on oltava kulujen tarkastus, ei hänen alapuolellaan. Se ei voi olla hänen alaisellaan, jolloin alainen voi joutua oman asemansa vuoksi hyväksymään vajailla tiedoilla olevia kuluja. Näin ei voi olla, ja toivon, että tulevaisuudessa esimerkiksi VTV:n tekemissä tarkastuksissa noin 61:een valtion virastoon huomioidaan tämä tilanne, niin että sieltä löytyy todellakin myös pääjohtajan yläpuolelta kulujen käsittely- ja tarkastuspisteet.

Aivan lyhyesti lausun ministeri Mari Rantasen osalta, että hän on esimerkiksi tehnyt aivan kiistattoman hyvää työtä poliisiministerinä poliisin ja sisäisen turvallisuuden osalta. En löydä hänestä mitään moitittavaa. Ja muistetaan, että hän on joutunut myöskin vaikeaan tilanteeseen lapsensa vaikean sairauden vuoksi, kun joutui olemaan hetken aikaa pois täältä eduskuntatyöstä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

17.27 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa herra puhemies! Käyn vielä muutamia asioita tuosta mietinnöstä läpi. — Asumistukijärjestelmää koskien eduskunta edellytti vuoden 2018 valtiopäivien kannanotossaan, että asumistukijärjestelmän kehittämistarpeet arvioidaan ensi vaalikaudella sosiaaliturvauudistuksen yhteydessä, ja sillä tarkoitettiin tätä 2019—2023 välistä aikaa. Viime vaalikaudella asumisen tuen kehittäminen oli sosiaaliturvakomitean asumisen jaoston vastuulla, ja asiantuntija-arvion mukaan asumisen jaoston selvitystyö jäi kuitenkin vähäiseksi. Kun sosiaaliturvakomitean tehtäviä tällä vaalikaudella päivitettiin, asumisen tukien kehittämistä ei enää mainita osana komitean tehtäviä.

Pääministeri Orpon hallitus on toteuttanut tai toteuttamassa vielä useita uudistuksia asumistukijärjestelmään, ja asumistukeen kohdistuvat uudistukset on kuitenkin valmisteltu irrallaan sosiaaliturvakomitean työstä. Valiokunta pitääkin valitettavana, että sosiaaliturvakomitean työssä ei ole arvioitu asumistukijärjestelmän kehittämistarpeita eduskunnan edellyttämällä tavalla. Meneillään olevan valmistelun ja sosiaaliturvakomitean työn uudelleensuuntaamisen vuoksi valiokunta katsoo, että eduskunnan hyväksymä kannanottokohta ei ole enää ajankohtainen.

Sitten työntekijän oleskelulupahakemuksiin liittyen valiokunta tarkastelee mietinnössään työntekijöiden oleskelulupahakemusten käsittelyn nopeuttamista koskevan kannanoton kohdan 6 toteutumista. Kannanoton kohdassa 6 edellytetään, että hallitus huolehtii työntekijän oleskelulupahakemusten käsittelyajan nopeuttamisesta siten, että hakemusten käsittely saa kestää enintään kaksi kuukautta. Valiokunta pitää hyvänä, että työntekijöiden oleskelulupaprosessia on viime vuosina aktiivisesti kehitetty ja automatisoitu yhteistyössä eri toimijoiden kesken, ja valiokunnan saaman tiedon mukaan keskeisiä toimenpiteitä työntekijän lupakäsittelyn nopeuttamiseksi ovat olleet ulkomaalaislain työntekoa koskevan sääntelyn uudistaminen, prosessin eri vaiheisiin kohdistunut automatisaatiokehitys, tiedonsaannin parantaminen sekä menettelytapojen kehittäminen tiiviissä yhteistyössä viranomaistoimijoiden välillä.

Valiokunta pitääkin erittäin myönteisenä asiantuntijoilta saamansa tietoa siitä, että työntekijöiden oleskelulupien käsittelyajat ovat lyhentyneet selvästi vuodesta 2020 lähtien kai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2024 vp

kissa käsittelyvaiheissa, vaikka lupahakemusten määrä on selvästi kasvanut. Työntekijöiden oleskelulupahakemukseen saa tällä hetkellä päätöksen keskimäärin 40 vuorokaudessa. Joillakin toimialoilla käsittelyajat ovat valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan venyneet kehittämistoimista huolimatta yli kahteen kuukauteen. Valiokunta pitää tärkeänä, että työperusteisten oleskelulupien käsittelyprosessia kehitetään edelleen siten, että luvat käsitellään lain edellyttämässä kahdessa kuukaudessa toimialasta riippumatta.

Valiokunta kiinnittää myös huomiota Suomen ulkomaan lähetystöissä tapahtuvaan tunnistautumiseen. Ulkomaalaislain mukaan virallinen työntekijän oleskeluluvan käsittelyaika alkaa vasta sen jälkeen, kun henkilö on hakemuksen jättämisen jälkeen käynyt tunnistautumassa, ja asiantuntijoiden tavoin valiokunta pitää ongelmallisena sitä, että osassa lähetystöjä odotusaikaa tunnistautumiseen on vaikea saada eikä tietoa jonotusajoista ole saatavilla. Valiokunta pitää tärkeänä, että työntekijän oleskelulupaprosessia kehitetään siten, että hakija saa mahdollisimman tarkan arvion hakemuksen käsittelyajasta heti hakemuksen jättämisen jälkeen. Tässä arvioissa tulee ottaa huomioon myös ajansaanti tunnistautumiseen. Valiokunta ehdottaa tästä kannanottoa eduskunnan hyväksyttäväksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

17.31 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Olen myös tarkastuslautakunnan jäsen, ja tämä on hyvin mielenkiintoinen kokonaisprosessi, jonka eräs tuotos meillä nyt tässä on käsiteltyssä. Mehän käsittelemme siellä valtion tilinpäätöstä ja tilintarkastuskertomusta ja vuosikertomusta, ja tässä on sellainen jatkumo, niin kuin tuosta meidän mietinnöstämme käy ilmi, että me katsomme, minkälaisiin asioihin edellisinä vuosina on otettu kantaa esimerkiksi lausumien muodossa, ja käymme niitä läpi. Jos se kyseinen asia, johon olemme aiemmin kiinnittäneet huomiota, ei ole vielä tullut kuntoon tai hoidetuksi, niin sitten käytännössä annamme sen lausuman jatkua, ja sitten myös poistamme lausumia niiltä osin kuin asia on tullut hoidetuksi. Samalla myös teemme eräänlaista valintaa — tämä valtion kokonaisuushan on niin monialainen, niin kuin kaikki tiedämme, että otamme sieltä joitakin tiettyjä asioita. Tässä puheenjohtajamme erinomaisesti kävi läpi, mitä asioita siellä nyt on ollut, enkä lähde sitä toistamaan, mutta tässä oli, niin kuin on tullut mainittua, käsittelyaikojen nopeuttaminen ja asuntopolitiikka.

Se, minkä tässä nyt mainitsen, joka ei vielä tullut erityisesti esille, on tämä nuorten syrjäytymisen asia, että kenellä on kokonaisvastuu siitä asiasta Suomessa. Tietysti joku voisi sanoa, että no, vanhemmilla, mutta me emme nyt tarkoita mikrotasoa, vaan tätä valtionhallinnon tasoa, ja meillä on nyt päätetty, että kokonaisvastuu on nimenomaan OKM:ssä, opeus- ja kulttuuriministeriössä, joka on samalla tietyllä tavalla nuorisoministeriö, mutta erittäin tärkeätä on tässä tietysti yhteys myös esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan, jolla esimerkiksi mielenterveysasiat ja muut ovat esillä. Eli tällä tavalla tämä on aika laaja kertomus.

Haluaisin tässä yhteydessä todeta, että mitä ihan siihen tilintarkastuskertomukseen sitten varsinaisesti tuli, jonka me olemme täällä kyllä erikseen jo aiemmassa yhteydessä käsitelleet, niin siinä oli juuri niitä asioita, joista edustaja Hänninen täällä puhui. Eli oli ollut kasvussa huomautusten määrä verrattuna aikaisempiin vuosiin. Siitä oltiin selvästi oltu huolissaan, ja tähän huoleen on sitten tarkastuslautakunta yhtynyt. — Tässä tällaiset lyhyet kommentit. Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.34 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa herra puhemies! Huomautan myös, että kristityt ovat maailman vainotuimmat ihmiset, joita suojelu koskee.

Täällä tuli äsken väite syrjinnästä. Se on väite rikoksesta, joten se on poliisiasia. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

17.34 **Minja Koskela vas:** Arvoisa puhemies! Ymmärrän, että debattia ei ole tarkoituksenmukaista varmaan tässä asiakohdassa avata, mutta haluan kuitenkin oikaista näitä väitteitä, joita minulle nimellä esitettiin. — Tässä meidän epäluottamuksessa ei ole kyse siitä, mihin äsken edustaja Hänninen ja aiemmin edustaja Räsänen viittasivat, eli siitä, että puhuisimme nimenomaan jostain tietystä uskontokunnasta, tässä tapauksessa kristityistä, ja siitä, että ei voitaisi ottaa kristittyjä Suomeen osana pakolaiskiintiötä. Itse asiassa valtioneuvoston yleisistunnossa tänään päätettiin, että nimenomaan 50 venezuelalaista ja 120 kongolaista otetaan osana pakolaiskiintiötä. Tämä on se päätös, joka on tehty, eikä siihen ole minullakaan mitään sanottavaa.

Se, mihin meillä on syntynyt epäluottamus, ja mistä tässä koko epäluottamuslauseessa on kyse, on se, että yhdenvertaisuusvaltuutetulle on syntynyt vahva oletama siitä, että ministeriön poliittinen johto on syylistynyt perustuslaissa kiellettyyn syrjintään, joka perustuu uskontoon. Kyse on siis siitä, onko toimittu vai eikö ole toimittu perustuslain mukaisesti. Yhtäältä siis tästä ja toisaalta siitä, että ministeri Rantanen ei ole toistuvista pyynnöistä huolimatta pystynyt selvittämään tätä asiaa uskottavasti. Siksi on niin, että meistä vaikuttaa hyvin selvältä, että ministeri ei ole ollut rehellinen sanoessaan, että uskonto ei ole ollut pakolaiskiintiön kohdentamisperuste, kun tämä on erikseen dioilla luenut, ja sitä on nimenomaan sisäministeriön dioilta saatu lukea, kun näitä on myöhemmin sitten julkisuudessa esitetty. Haluaisin siis, että kun puhutaan tästä epäluottamuksesta, niin myös ymmärretään ne premissit, joista sitä esitetään, ja tämä on se lähtökohta tälle meidän epäluottamuslauseelle.

Kun täällä viitattiin myös tähän pakolaiskiintiön määrään, niin se on kyllä ihan totta, että me esitimme vaihtoehtobudjetissa esimerkiksi sitä, että kun se tällä hetkellä on 500, niin me nostaisimme sen viisinkertaiseksi, eli 2 500:aan, jolloin varmasti voitaisiin saada vielä enemmän tänne niitä ihmisiä, jotka ovat hätää kärsimässä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

17.36 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtajalle Johanna Ojala-Niemelälle hyvästä esittelystä koskien hallituksen vuosikertomusta 2023. — Haluan myös sanoa pari asiaa edustaja Minja Koskelan esitykseen hänen ensimmäisessä puheenvuorossaan koskien edustaja Rantasta: Haluan, että huomioitte sen, että sisäministeri Rantanen on tehnyt ja tekee hyvää, vaativaa työtä turvallisuutemme eteen täällä Suomessa. Hän myös on saanut ja saa laajaa kannatusta ja luottamusta toiminnastaan suomalaisten taholta, kaikkien kansalaisten. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2024 vp

17.37 **Johanna Ojala-Niemelä sd:** Arvoisa herra puhemies! Lopuksi haluan kiittää tästä keskustelusta, mitä täällä on käyty tämän asian tiimoilta. — Otan vielä yhden yksityiskohdan tuosta meidän mietinnöstä:

Yksityistä pysäköinninvalvontaa on tässä talossa yritetty ratkoa jo omanakin aikani, varmaan lähemmäs parikymmentä vuotta, löytämättä siihen ratkaisua. Yksityisestä pysäköinninvalvonnastahan ei ole tällä hetkellä erityislainsäädäntöä, vaan oikeustila perustuu pitkälti oikeuskäytännössä omaksuttuun linjaukseen.

Lakivaliokunta esitti lausunnossaan hallituksen vuosikertomuksesta 23, että tarkastusvaliokunta ehdottaisi eduskunnan hyväksyttäväksi tämän kannanoton, jossa edellytetään hallituksen kokonaisvaltaisesti selvittävän yksityisellä alueella tapahtuvan pysäköinnin ja pysäköinninvalvonnan oikeustilaa ja sääntelytarpeita sekä ryhtyvän selvityksen perusteella toimenpiteisiin tarvittavien lainsäädäntömuutosten valmistelemiseksi ja hallituksen esityksen antamiseksi eduskunnalle.

Valiokunta yhtyi tähän lakivaliokunnan esitykseen ja ehdottaa tämän vuoksi eduskunnan hyväksyttäväksi kannanottoa yksityisen pysäköinninvalvonnan oikeustilan selvittämisestä. Toivoisin kyllä, että tähänkin löydettäisiin sitten ratkaisu. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.